

Til medlemmer i rådet

Kopi til varamedlemmer

Referat fra møte i rådet for personer med funksjonsnedsettelse **06.03.2026**

Sted: Sentralen, Oslo

Til stede: Ada Spæren, Lise Marit Hansen, Ester Holt, Inger Marie Lid, Merete Hassel, Ewy Halseth, Anna Kittelsaa

Forfall: Anne Cecilie Jentoft, Marianne Brekke, Mette Lilleeng

Fra sekretariatet: Silke Pahlke, Mirjam Syltebø Endalew, Caroline Westerberg (sak 3)

01/26 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak: Innkalling og dagsorden ble godkjent.

02/26 Orienteringer

Orienteringer fra sekretariatet ble gitt skriftlig som vedlegg i innkallingen og legges ved referatet.

Kommentarer eller spørsmål til orienteringen:

- Rådet er interessert i å høre om lokalt utviklingsarbeid og lokale planer for universell utforming. Hvordan kan erfaringer deles?
- Rådet ønsker å gi innspill til veilederen for inkluderende leir.

03/26 Runde

- Mental Helse:
 - økende avslag i psykisk helsevern og kutt i døgnplasser
- NFU:
 - kommunale innsparinger fører til større boenheter og tvangsflytting av personer
 - NFU-konferanse 20. mars har *Selvbestemmelse, livskvalitet og rettferdighet - Individuelle tjenester i praksis* som tema
- Hørselsforbundet:
 - behov for økt bevissthet og kompetanse om hørselsomsorg i sykehjem
 - behov for skrivevolking, foreslår dialog med begravellesbyråer om bruk av skjerm for dette [skrivevolking – Store norske leksikon](#)

- VID:
 - open access-bok om tilgang til høyere utdanning: [Recognising Disability in Higher Education: A Human Rights Perspective](#)
- NHF:
 - lange ventelister på rehabilitering og vansker med å få tilbud
 - jobber med saken om unge ut av sykehjem
 - store kommunale forskjeller i tildeling av BPA
- Ansatt:
 - spent på om medarbeiderundersøkelsen fanger opp tilrettelegging for ansatte som ikke kan arbeide fullt
 - <https://www.svenskakyrkan.se/ostersund/npf-pasen>

04/26 Innspill til rammeplanene for kirkelig undervisning og læring

Caroline Vesterberg gjorde rede for prosessen rundt rammeplanene. Rådet ble bedt om innspill før høringen.

Vedtak:

Rådet har drøftet saken om *Rammeplanene for kirkelig undervisning og læring* og vil gi følgende innspill til det videre arbeidet:

1. Rådet understreker at rammeplanene må være tydelig forankret i *Overordnet plan for kirkelig undervisning og læring*, særlig i planens vektlegging av likeverdig deltakelse. Verdier og prinsippene i den overordnede planen må komme tydeligere fram i alle rammeplanene. Det kan ikke legges til grunn at alle som skal bruke rammeplanene, har lest den overordnede planen. Viktige perspektiver må derfor innarbeides i rammeplanene, slik at de ikke blir glemt eller nedprioritert.
2. Rådet har forståelse for at rammeplanene av hensyn til omfang må være relativt korte og overordnede. Samtidig må de prinsipielle føringene om likeverdig deltakelse, funksjonshemmingsperspektiv og tilrettelegging følge planene hele veien og framstå som en tydelig helhet.
3. Rådet mener at inkludering og tilrettelegging må innarbeides fra starten av og gjennomgående i alle aldersgrupper, ikke først omtales i delen om voksne. Det må tydeliggjøres at både universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse.
4. Rådet ber om at erfaringsmålene og aktivitetene gjennomgås med tanke på hvor inkluderende de er, og at formuleringer som kan virke ekskluderende, endres. Målene bør i større grad åpne for ulike måter å delta på. Formuleringer som «lytte» eller «delta i bønn ved å synge og bruke kroppen» kan oppleves snevre, mens mer åpne formuleringer som «delta i ulike former for bønn», «delta med ulike uttrykksformer» og «sanser kirkerommet» i større grad fremmer inkludering.
5. Rådet vil understreke at det ikke bare er opplegget som skal være inkluderende, men også selve deltakelsen i fellesskapet. Det må være rom for ulike måter å delta på, og ingen må oppleve press til å delta aktivt på en bestemt måte. Det må være rom både for dem som ikke kan bevege seg, for dem som ikke kan sitte stille, og for dem som av ulike grunner ønsker å være til stede uten å delta aktivt i alle aktiviteter.

6. Rådet mener at rammeplanene bør bruke et språk som fremmer likeverd, likestilling og mangfold. Det anbefales blant annet å bruke «funksjonsevne» framfor «funksjonsnivå» og å løfte fram deltakelse og mestring som et sentrale begrep.
7. Rådet ber om at omtalen av progresjon og utvikling endres. Formuleringer som knytter utvikling for sterkt til alder eller snevre forestillinger om språk og modenhet, kan virke ekskluderende. Det må komme tydelig fram at alle kan delta, utvikle seg og mestre på egne premisser, også gjennom bruk av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).
8. Rådet mener at kirkelige ansatte trenger mer konkret kunnskap og støtte i arbeidet med tilrettelegging. Rammeplanene, eller tilhørende veiledning, bør derfor gi hjelp til å vurdere hvert punkt i lys av spørsmålet: Hvor inkluderende er dette?
9. Rådet anbefaler at det ved invitasjon til undervisning og aktiviteter rutinemessig informeres godt om aktivitetens innhold og utforming og tilgjengelighet og at det spørres om det er behov for tilrettelegging.

05/26 Universell utforming i kirkebevaringsprogrammet

Rådet fikk informasjon fra Oddbjørn Eide, daglig leder i programsekretariatet for Kirkebevaringsfondet, og Cato Lie, seniorrådgiver i Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og medlem i det nasjonale fagrådet for Kirkebevaringsfondet, om arbeidet med universell utforming i kirkebevaringsprogrammet.

Det ble orientert om Kirkebevaringsfondets pågående arbeid, herunder tilskuddsrunder, prioriteringer og innsatsområder. Det ble videre opplyst at universell utforming ønskes styrket som kriterium i fondets arbeid, og at det skal utvikles veiledning for universell utforming i kirker.

I samtalen ble det understreket at universell utforming må vurderes tidlig i prosjektene, inngå i søknadsgrunnlaget og følges opp gjennom evaluering av gjennomførte tiltak. Rådet pekte på betydningen av å involvere relevante brukere i prosessene og å sikre tilstrekkelig kompetanse både i planlegging og utførelse.

Rådet merket seg orienteringen og understreket betydningen av at universell utforming ivaretas tydelig i kriterier, søknader, gjennomføring og evaluering i kirkebevaringsprogrammet.

06/26 HEL-konferansen 2026

Asbjørn Håkonseth (IKO) orienterte om prosess og planlagt innhold for HEL-konferansen 2026.

Momenter fra samtalen:

- Rådet understreket behovet for å ivareta både perspektiver knyttet til mennesker med utviklingshemming og universell utforming.
- Det ble pekt på behovet for et mer oppdatert og humanistisk språk.
- Begreper som «åndelig» og «boliger» ble problematisert.
- Det ble foreslått å bruke et tydeligere rettighets- og CRPD-orientert språk.

- Det ble vist til behov for gjennomgang av språkbruk i beskrivelsen av konferansen.
- Det ble også pekt på at gudstjeneste kan være en integrert del av konferansen.

Rådets merknader:

Rådet merket seg orienteringen og understreket betydningen av at HEL-konferansen utvikles som en arena for refleksjon over språk, rettigheter, inkludering og tilrettelegging i kirkens arbeid.

Rådet pekte særlig på:

- behovet for et oppdatert, humanistisk og rettighetsorientert språk
- betydningen av å belyse både universell utforming og spørsmål knyttet til mennesker med utviklingshemming
- behovet for praktisk relevante eksempler og erfaringsdeling
- viktigheten av at konferansen drøfter hvordan kirken kan legge til rette for tros- og livssynsutøvelse i praksis

07/26 Olavstipend om Den norske kirkes arbeid blant mennesker med kognitiv funksjonsnedsettelse

Kathrine Tallaksen Skjerdal orienterte om Olavstipendet 2026 og prosjektet *Mitt liv i kirka*.

Momenter fra samtalen:

- Rådet understreket betydningen av at mennesker med utviklingshemming selv kommer til orde.
- Det ble pekt på at feltet ofte har vært preget av pårørende- og omsorgsperspektiver mer enn rettighetsperspektiver.
- Det ble etterlyst oppmerksomhet også om mennesker med fysiske funksjonsnedsettelse.
- Det ble vist til at prosjektet kan bidra til læring både i kirken og i samfunnet.
- Det ble også pekt på behovet for større bevissthet om religionsfrihet og trosutøvelse i tjenestene rundt mennesker med utviklingshemming.

Rådets merknader

Rådet merket seg orienteringen og uttrykte støtte til prosjektets mål om å synliggjøre erfaringene til mennesker med utviklingshemming i kirken gjennom deres egne stemmer.

Rådet pekte særlig på:

- betydningen av å løfte fram erfaringer og fortellinger fra dem det gjelder
- behovet for et tydelig rettighetsperspektiv i kirkens arbeid
- viktigheten av at kirken utvikler større bevissthet om hvordan deltakelse og trosutøvelse kan tilrettelegges i praksis

08/26 Eventuelt

- Høringen om egnethetskriterier for vigslede stillinger bør behandles i rådet
Forslag om å opprette arbeidsgruppe som kan jobbe med denne saken.

- Rådet drøftet beredskap og tilgjengelighet i en urolig tid, og pekte på at personer med funksjonsnedsettelse kan være særlig sårbare i beredskapssituasjoner. Rådet uttrykte ønske om mer informasjon om hva kirken gjør på dette området.